

Poštšina plačana
v gotovini

Naročnina za
celo leto 12 Din.
Posamezna šte-
v. 1.50 Din, za ino-
zemstvo 2 Din.
Naroča se pri u-
pravi v Ljubljani,
poštni predal 290

ŽENSKI LIST

GLASILO ZVEZE DELAVSKIH ŽEN IN DEKLET
GLASILO STROKOVNE ORGANIZACIJE HIŠNIH POSLOV JUGOSLAVIJE

Izhaja začetkom
vsakega meseca

Štev. 8

V Ljubljani, 1. avgusta 1933

Leto X

Pozivamo sodružice in čitateljce, da po svojih močeh priskočijo na pomoč našim sotrpinom v revirjih TPD. Žene brezposelnih in le delno zaposlenih rudarjev s strahom zori mi nasproti ob zavesti, da se že zadnje prepele obleke perila in obuvala trga s teles njihovih družin. Zberite, kar ne boste same potrebovale ter prinesite, da pošljemo potrebnim.

Upira se sicer naši zavesti, da morajo delavci rudarji čakati na darove, namesto da bi prejeli pravično rento iz tistega kapitala, ki so ga v času dobre konjunktore nakopili TPD.

A ista razredna zavest nam zapoveduje, da našim sotrpinom pomagamo prebroditi te težke čase. Pomagati jim hočemo solidarno in tudi končno solidarno zmagati!

Vse prispevke oddajte funkcionarjem naših krajevnih organizacij. V Ljubljani oddajte Delavski zbornici (Strokovna komisija), Miklošičeva ulica 22 a.

Zaobljuba delavskih žena!

Hočemo,

da se osvobodimo delovno človeštvo od gospodarskega izkoriščanja; da postane enakopravno z vsemi drugimi člani človeške družbe.

Obljubljamo

sestrsko tovarištvo vsem, ki so z nami zvezani za enake naloge in za isti cilj.

Prisegamo

neizpremenljivo in neprelomljivo zvestobo svobodnim strokovnim organizacijam, ki naj nas vodijo, in katerim hočemo služiti.

Zaobljubljamo in prisegamo

zvestobo
borbi za boljše bodočnost človeštva,
borbi za ohranitev svetovnega miru,
zvestobo
delavskemu razredu in socializmu.

S—s.

Lepa pravica.

Budnemu opazovalcu se prav nazorno kaže, da ta gospodarska trenja, katerih račun plačuje delovno ljudstvo, vendar razjedajo kapitalizem sam, prav pri korenini.

Prav občutno se majoje njegovi temelji. O tem nam tudi nekoliko pričajo zadnji dogodki v Trbovljah.

Ves ustroj kapitalistične družbe sloni na privilegijah in protekcijah. Eni imajo poleg stalne prav dobro plačane službe ali visoke pokojnine še nebroj postranskih služb, medtem ko drugi s svojimi družinami stradajo.

Tako se je dogajalo tudi v revirjih TPD, da je en del delavcev bil trajno zaposlen, medtem ko so očetje šestih ali več otrok mogli delati samo po pet do šest šihotov na 14 dni za borih 190 Din. Že od leta 1931 so se vršile intervencije in konference pri TPD, banski upravi in ministrstvih, a brez uspeha. Gospodje delničarji TPD so ostali gospodarji položaja. Kaj jim mar državna oblast, kaj cerkvene in božje zapovedi, kaj kultura, kaj civilizacija, kaj človekoljubje in etika. To je vse za plebejce, za ljudstvo. Za njih so samo visoke dividende!

Tudi sladkorni baroni n. pr. se ne sramujejo in jih ne peče vest, ko spravljajo milijonske dobičke in 53% in še višje dividende, medtem ko postaja tuberkuloza že jugoslovanska bolezen. Da, tako je tudi po ostalem svetu.

Prav visoke vsote požro mednarodne konference, na katerih naj bi se uravnalo mednarodno sožitje.

Razorožitvena konferenca je bila odgledana brez najmanjšega uspeha, ki bi mogel narodom dati majhen žarek upanja.

Na gospodarski konferenci, od katere so navneži pričakovali rešitev iz sedanje bede, so razpravljali o zmanjšanju produkcije žita in drugih življenjskih potrebščin, medtem ko milijoni ljudstva stradajo. Kako dolgo še? Trbovlje so pokazale. Trboveljske rudarske žene so se odločile in

zastražile dohode v rove s parolo: »Vsi na delo, ali nobenden!« Mesarji in trgovci so jih v tem podpirali s tem, da so stražarke za silo nahranili. Tudi trgovci in obrtniki so se začeli zavedati, da je njihov obstoj ogrožen in uničen, ako delavec ne za- služi.

Prišla je komisija raznih oblasti, se prepirala na licu mesta in obljubila pomoč, katero baje že izvaja. Kako, poročajo jeseniški kovinarji na drugem mestu tega lista. Kako dolgo bo trajala ta pomoč? Privatna lastnina ne dovoli, da bi se iz njenih blagajn vrnil prekomerni dobički, ki so črpani iz žuljev onih, ki sedaj s svojimi rodbinami životarijo od nezabeljene polente, salate brez olja in žitne kave brez sladkorja. Za rudarji bodo pomoči dobrih src potrebne družine vseh drugih delavskih skupin. Blagajne humanitarnih in diletantskih društev se bodo tudi izpraznile. Privatna dobra srca bodo sama potrebovala tolažbe v obupu radi lastne bede.

Ne obupajmo, beda in izkoriščanje naj nas ne ostrašijo; bodimo trdne volje in solidarno kljubujemo v razredni zavesti vsem, ki se v teh težkih časih trudijo zlomiti naš moralni odpor.

Ženam — borkam.

Po zadnjih redukcijah v premo- gokopu TPD jih dela le malo število in še ti samo po par dni v tednu, vse drugo je brezposelno. Kar je bilo pričakovati in je bilo neizogibno, se je zgodilo. Beda in lakota naših rudarskih družin sta prikipeli do vrhunca. Žne-matere niso mogle več prenašati obupnega stanja, ki je nastalo in traja že delj časa po naših rudarskih revirjih Zbrale so se vse žene in šle na cesto in k oblasti, da jim odpo- more iz tega obupnega položaja, v katerega jih je dovedel kapitalizem.

Ugotovimo dejstvo, ki so jih pri- vedle do tega. Kakšen je zaslužek onih rudarjev, ki so še v ugodnem položaju, da smejo po nekaj dni v

tednu opravljati svoj težek posel pod zemljo.

I. I. je v 14 dneh opravil 5 ših-tov po Din 38.— Din 190.—. Od-tegljaji za provizijsko blagajno, bol-niško blagajno, prispevek za Delav-sko zbornico, za brezposelni fond, razsvetljavo, podporni sklad in god-bo so znašali Din 160.—. Za živila, nakupljena v konzumu, je porabil Din 47.76 in je prejel čistega izpla-čila v denarju Din 30.—. Družina šteje 7 otrok. Nekaj nepojmljivega je to, kako še more živeti 9članska dru-žina, ki je v 14 dneh porabila za ži-vila Din 47.76 in dobila ostanek za nadaljnjih 14 dni Din 30.—, torej z Din 77.76 za hrano in vse drugo. Devet ljudi Din 77.76 za 14 dni! To so dejstva, ki neizogibno vodijo k počasnemu umiranju od lakote in je-tike.

To priliko obupnega boja rudar-jev bi radi izkoristili cerkveni go-spodje v svoje pobožne namene. Oni s svojimi pridigami o socialnih dolž-nostih in z obljubami na onem svetu uspavajo ljudi v mrtvo vero na bolj-še, ki bo samo od sebe prišlo, od-vračajo jih od boja in so zato sood-govorni za vso bedo. »Slovenec« ob-javlja, da se bo vršil dne 23. julija evharistični shod. Taki shodi so se-veda le za proletarijat. TPD ni do-bila povabila za shod, pa tudi če bi prišla, bi obudila kesanje ter prejela vesoljno odvezo in vse bi šlo po starem naprej — če se bodo rudarske žene zanašale na evharistične shode in na »Slovenčev« grmenje v bese-dah proti kapitalizmu.

Med tem ko se moške, ki morajo težko delati in njih družine vzdržu-jejo pri življenju s solato in borovni-cami in lipovim čajem brez sladkor-ja, se par gospodov iz TPD z denar-jem, pridobljenim po dividendah, za-bava po raznih rivierah in siplje bo-gastvo v svojo naslodo. Pred našimi očmi pa tisoče mož, žena in otrok u-mira od lakote. To je velik zločin.

Odgovorne oblasti so šele sedaj, ko so se pojavile žene na cestah, sklenile odposlati komisijo, ki naj u-gotovi tamkajšnje razmere. Kaj bodo storile potem ko bodo ugotovitve na-pravljene je pa drugo vprašanje. Do-sedaj so rudarjem razdelili nekaj ti-soč dinarjev in nekaj hrane. Obljub-ljene so jim tudi kuhinje. Kaj pa je vse to? To je miloščina, ki jo vržejo beraču, da ga odpravijo. Žene pa niso šle na cesto beračit, one zahtevajo delo in kruh.

Materi, ki drži na rokah izstrada-no dete in so okoli nje še štirje lačni otroci, in ve, da bodo prej ali slej morali umreti od lakote če pride do skrajnosti, taki materi je vseeno, ali bo šla z vso družino terjat svoje pravice v takih ali drugačnih okoli-ščinah. Če je pogin neizbežen je bo-lje končati z enim udarcem kot pa počasi umirati. Toda trboveljski pro-letariat noče poginiti, temveč hoče z bojem do zmage.

Tovarniška delavka.

Margerita Gagg je napisala knjigo: Že-na v švicarski industriji, ki je tudi za nas zanimiva in poučna. Zato podajamo njen kratek posnetek.

Delavko uporabljajo v industriji ker: 1. je najcenejša delovna moč, 2. ima gibč-nejše prste od moških, 3. ima več smisla za barvo, boljši okus in več ličnosti. Zato na-stavljajo za žensko delo izključno ženske in nameščajo moške le tam, kjer ne morejo žensk. To seveda samo radi dobičkarstva, čemur je dokaz dejstvo, da je kvalificirana delavka plačana komaj tako kot nekvalifi-ciran delavec.

Delitev dela med spoloma se vrši sicer na podlagi telesne sposobnosti po načelu, da se ženska ne uporablja pri telesno težkih delih, toda ne iz socialnih in človeških ozi-rov, temveč zopet iz gospodarsko dobič-karskih: pri telesno težkih delih ženska ne zaleže toliko kot mož. Vse žensko delo je v principu telesno netežko delo, vendar pa ne obratno: vse telesno netežko delo izvr-šujejo žene. V praksi ni potegnjena natanč-na meja med ženskim in moškim delom, ker je pojmovanje telesno težkega dela zelo različno. Z gotovo upravičenostjo se lahko trdi, da je značilna razlika med ženskim in moškim delom ta, da sprejemajo ženske v delo one industrijske panoge, ki so gospo-darsko šibkejšje.

Ovire ženskega tovarniškega dela.

Žensko delo ni zmagonosno zavojeva-nje. Lažje ga primerjamo okorni, težko se dalje pomikajoči masi, ki se vedno znova ustavlja pred nenadoma se ponavljajočimi ovirami.

Poleg drugega ovira žensko tovarniško delo tudi pomanjkljiva izobrazba. Nekatere lahke industrije, št. pr. izdelovanje ur, po-trebujejo dve- do triletno izobrazbo in mno-goletno izkušnjo. Toda dekleta se je ne opri-jemajo zadostno, ker one, ki imajo sposobno-sti in sredstva, ne gredo v tovarne, navadno se posvetijo raje drugim poklicom. Tudi fluktuacija (valovanje) ženskega delavstva ovira razvoj ženskega tovarniškega dela. Ako se namreč dekleta poročijo, ali če se star-ši presele, navadno zapusti svoje dosedanje delo.

Ali žensko delo izpodriva moško?

Pri današnji racionalizaciji se zdi, kot bi žensko delo izpodrivalo moško in bi bil konec razvoja gospodarski nesmisel: indu-

Otto Felix Kanitz:

Proletarski otrok v družini.

II. poglavje.

I. Proletarska družina — vzgojevališče.

Izraz »proletarska družina« vsebuje, če si ga natančneje ogledamo, nasprotja. Kajti družina je družabna ustanova, ki je nikjer pri modernem proletarijatu ne nahajamo v popolni obliki in, ki je cvetela v času, ko še modernega proletarijata ni bilo. Kajti isti družabni razvoj, ki je poklical proletarijat v življenje — torej razvoj kapitalističnega pro-dukcijskega načina — razkrajala družino. Vse od onega časa, ko je porajaoči kapitalizem jel iztrgavati produkcijo družini, da bi jo iz-vajal v velikih delavnicah, od onih časov, ko sta tehnični napredek in delitev dela, ki je zavzemala vedno večji obseg, delo malega obrtnika zapostavila, od onega ča-sa, ko so v skupnih delavnicah zbrali mo-že, žene in otroke in tako družina ni bila več delavnica. Od onih časov je družina izgubljala svojo nekdanjo moč, vse od tistih časov se vrši neizbežni proces razpadanja družine. Le težko si moderni proletarec predstavlja obseg družinskega življenja v dobi procvitanja družine, ko je bila še de-

lavnica. Otrok je bil rojen v družini. Zrasel je v naročju rodbine, odkar se je zavedal, je opazoval očetovo delo, ki je delal v družini v krogu svojih vajencev in pomočnikov. Oče pa je bil hišni gospodar, družinski poglavar, kakor tudi lastnik svojega podjetja. Tako so otroci vzrasčali v produkcijo (proizvod-njo). Njihova igra je bila deloma posnemanje doma opazovanega dela. Dečki so posnemali očeta, deklice mater. Šola — če so sploh poznali kaj šolskega pouka — jih je jemala kaj malo časa. Ko je bil deček dvanaest ali ali štirinajst let, se je šel učiti očetovega rokodelstva v očetovi hiši, ali pa so ga za vajenca sprejeli v kaki drugi družini — ži-vel je torej zopet v družini. Če se je pomoč-nik odpravil na potovanje, je v tujni delal in živel zopet pri kakem obrtniškem moj-stru — torej zopet v družini. Kadar je na-pravil »moistrsko delo, si je ustanovil dru-žino, kateri je bil vse življenje gospodar. Če se je postaral in ni bil več za delo, je pre-življal večer svojega življenja, častiti pa-trijah (očaneč) v »krogu svojih in svojih otrok«. In na poslednjem počitku je zatisnil svoje oči v naročju svoje rodbine — često v prav istem prostoru, v katerem je bil ro-jen.

Jasno je, da so tudi deklice vse svoje življenje preživele v rodbini. Do poroke jim je bil družinski poglavar oče, ki je svojo

oblast predal družinskemu gospodstvu nji-hovega »zakonskega poglavarja«.

Družina je bila v oni dobi (v srednjem veku in do konca osemnajstega in devet-najstega stoletja), ki jo Müller-Lyer po pra-vici imenuje visokodružinsko epoko (dobo), delovna in življenjska enota. Ljudje so mo-rali živeti v družinah, sicer so morali v sa-mostan ali na ulico.

Tako so bile družine središča vse dru-žabne kulture. Tam je bilo središče dela, vzgoje, vere, družabnosti, gostoljubja, umetnostnega snovanja — čeprav tedaj še skromnega — in umetnostnega sprejemanja, starostne, bolniške in nege sirot. Kajti dr-žava, ki je danes prevzela večji del teh nalog, je imela takrat še mlečne zobe. Moč-na pa je tedaj bila družina pred vsem zato, ker je bila delavnica za skupno delo vseh družinskih članov pod očetovim vodstvom. Če bi se bila družina tedaj razkrajala, bi to pomenilo konec produkcije (pridobivanja), razpad vse srednjeveške družbe. Zato je naimočnejša duhovna sila, cerkev, ščitila cerkev; prizadevala si je za njeno trdnost in neločljivost. V tej družini, ki jo je zu-nanje utrijevalo verstvo, cerkvena oblast in stare šefje, notranje pa gospodarska nu-jnost, je vladal oče kakor neomejen povelj-nik, poglavar družine. Žene in otroci, po-močniki in služinčad, vsi so bili podvrženi njegovi neomejeni (absolutni) oblasti. Tudi

strijska država z brezposelnimi moškimi. Ali torej res izpodrivajo žene moške pri delu? Na podlagi statistike ugotavlja pisateljica, da je bilo zaposlenih l. 1900 29,4% žen, l. 1920 pa 31,9%. V teh dvajsetih letih je naraslo torej žensko delo splošno za 3%. Toda še vedno je od 100 delazmožnih žen zaposlenih samo 41, medtem ko so skoraj vsi moške v starosti od 15—65 l. v pridobitnem delu. (Tako je bilo v času konjunktura, prvica, pred krizo; pisateljica ne razpravlja o razmerah, nastalih vsled krize). Tako ima žensko delo dovolj obsega, da se lahko širi, saj jih je od 100 še 59 nezaposlenih in je to pravi vzrok dviga, kateri je itak dovolj majhen, v 20. letih le za 3%. Pri samem tovarniškem delu pa sploh ni opaziti nikakega razvoja. Tu je ostalo žensko delo na isti višini. Udeležba žen je bila l. 1927 38% kakor pred 20 leti. Ako pa primerjamo današnje razmere z onimi pred 40 leti vidimo, da je udeležba žene pri produkcijskem procesu padla kljub silnemu razmahu industrije in kljub vojni, ko so morale žene nadomeščati moške. L. 1888 je bilo 46% delavk, l. 1927 pa jih je le 38%. Vzrok temu je, da je žensko delo le eno od raznih sredstev štednje. Sedanja tehnika, ki je v kapitalističnih državah v oblasti kapitalistov, daje z eno roko in jemlje z drugo. Racionalizacija koristi le podjetniku in peha na cesto delavstvo obojega spola.

Iz navedenega je torej razvidno, da žena ne izpodriva moža pri delu in da ni ona kriva moške brezposelnosti. To nam izpričuje tudi zgodovina, ki nam kaže sledeča dejstva: 1. Pred vpeljavo stroja so bile žene v tekstilni obrti glavne nosilke produkcije, saj so le žene predle in napravljale obleko. Šele stroj je ustvaril v tej panogi tudi moško delo. 2. Razvoj tehnike je omogočil razne industrijske panoge in tudi industrijo strojev, ki šteje toliko delavcev, kakor vsa tekstilna delavka.

Moderna tehnika je torej ustvarila pogoje za sodelovanje delavcev in delavk v industriji in ne za medsebojno konkurenco. (Konkurenca nastaja zato, ker so stroji lastnina podjetnika in njihovo izboljšanje prinaša dobiček samo njemu, ki vsled tega odpušča delavstvo; brezposelni in tudi še za-

posleni se pa morajo zadovoljiti z najmanjšim zaslužkom, ki ga mnogokrat odvzamejo celo svojemu sotrpinu v zadnji obrambi pred poginom od lakote — pripombe prevajalke).

Posebnost ženskega tovarniškega dela.

Ker zdravju žene tovarniško delo bolj škoduje kakor možu, je tudi socialna zakonodaja temu primerna. Zato so ženski delovni pogoji različni od moških. Tu je iskati razliko med moškim in ženskim delom. Torej ne delo samo, temveč ženin različen telesni ustroj, njeno spolno bistvo, ustvarja iz ženskega dela poseben problem (vprašanje).

Problematika ženskega tovarniškega dela je sledeča:

1. Mlada delavka je gospodarsko prisiljena k pridobitnemu delu. V nadi na mozttev prevzame delo le kot mimogredočo možnost zaslužka. Takijsen zaslužek ji je važnejši nego način dela in višina zaslužka. Taki privzame tovarniško delo značaj provizoričnosti, kar neugodno vpliva na plačo in na razmere delovnega trga sploh.

2. Za telesno slabotno in v slabih razmerah živečo ženo je tovarniško delo prenaporno. To se kaže v večji umrljivosti tovarniških delavk in v tem, da bolezenska nagnjenja mnogo pogostejše izbruhnejo v bolezni.

3. Žena je vsled tovarniškega dela ogrožena neposredno in posredno v svojih materinskih nalogah. Neposredno že kot mlado dekle, v kolikor njeno nepopolno razvito telo ne more več vršiti tozadevnih dolžnosti. Neposredno pa vpliva tovarniško delo na spolne organe in jih poškoduje, ali pa tudi slabo vpliva na nosečnost.

4. Tudi otrok je večkrat še v nedonošenem stanju vsled škodljivega dela matere poškodovan v svojem razvoju.

O poklicnem prevrednotenju tovarniške delavke.

Vsako delo ni za vsakega, tako tudi tovarniški delavki vsako odkazano delo ne gre od rok z enako spretnostjo. So nekatere, ki se čutijo zelo nezadovoljne pri gotovi vrsti dela in dobe veselje, če ga zamenjajo z drugačnim. Včasih zavisi to delo od teles-

nega ustroja, n. pr. če se mora majhna delavka praveč iztegovati pri gibih v višino, namesto da bi bila zaposlena tu telesno visoka delavka. Zato bi bilo treba uplivati na delavke, da ne mirujejo prej, dokler jim ni odkazano delo, ki jim gre lahko od rok in jim daje s tem tudi večji zaslužek. Ni pravično, če govorimo vedno le na splošno o »tovarniški delavki«, medtem ko razlikujemo delavke v obrti po raznih panogah dela. Prav tako kakor pri teh bi morali ločiti tudi v tovarnah tkalke, predice, prešivalke itd. Saj je tudi v življenju naša dolžnost označiti z naslovom osebni poklic in položaj.

Od poklicnega prevrednotenja si pisateljica obeta mnogo, če bodo pravične tudi učne razmere, napredovanje in plača. To je tudi prvi pogoj za to, da postanejo delavke same zastopnice lastnih interesov in dobe potreben smisel za solidarnost delavstva in razumevanje za strokovne organizacije. Misel, da ne bodo ostale stalno v pridobitnem delu in tako tudi od uspehov strokovnih organizacij, ki se jim obetajo šele v bodočnosti, ne bodo imele dovolj koristi, ovira zavest solidarnosti. In to tem bolj, ker je pristop k organizaciji v mnogih obratih zarujen z bojaznijo, da bodo izpostavljene neprijetnostim od strani delodajalca. Tu pomaga le propaganda, dviganje poklicne zavesti in tudi pojasnilo, da jim gre pri poklicnem delu za trajno večletno stanje in ne — kot menijo dekleta — za kratek provizorij. Kjer so ugodne razmere, delajo dekleta v tovarnah pred možitvijo povečini 6—10 let. Ako pa ostanejo same, ali če so primorane delati tudi kot poročene, je mnogo delavk, ki imajo 15—30 službenih let in tudi s 40 leti niso redke.

Važno je tudi stanovanjsko vprašanje delavk. One, ki delajo v tujem kraju, so preveč prepuščene samim sebi, morajo plačevati drago stanovanje in hrano. Temu bi se odpomoglo, če bi živele v skupnem gospodinjstvu s kolegijami iste starosti. Na ta način bi lahko imele boljše in cenejšo hrano in oskrbo in postrežbo v boleznih in prostem času. Z dobro voljo bi se rešilo to vprašanje tako, da bi bila dana možnost medsebojne prilagoditve ne da bi bila okrnjena osebna svoboda.

srednjeveška družina je bila, kar je rekel, Müller-Lyer v svoji vsekakor čitanja vredni knjigi »Družina«; »Suženjsko razmerje, ki ga posvečuje običaj, postava in vera.«

Kaj moremo vsega tega najti pri proletarski družini? Družina ni več delavnica (tvornica). Male in prav pomilovanja vredne ostanke nahajamo pri malih obrtnikih in delavcih, ki jemljejo delo domov. Kmetjska družina pa je po veliki večini ostala še tvornica. Tudi v kulturnem oziru je kmetjska rodovina še najbolj podobna srednjeveški družini. Važen del vzgoje, celokupen pouk, posredovanje znanja je izrgano družini, odkar je država prevzela in izoblikovala šolstvo. Za tuje imamo danes hotele, za sirote sirotišnice, za bolnike bolnice, za starce zavetišča. Družabno življenje se vrši skoraj vedno izven družine — družina je le še skupna jedilnica in spalnica. Iz življenja polne produkcijske in življenjske enote preteklosti je nastala enota sedanjosti, ki samo konsumira (porabi) in ki je kulturno siromašna. Po pravici imenuje Rühle proletarsko družino »V stanju skrajnega razkroja in razpadanja, z vsemi pomanjkljivostmi disharmonijami in hibami propada obremenjeno malomeščansko družino.«

Čez dan dela oče drugje. Poleg dela pa kličejo iz družine čisto družabne, organizacijske dolžnosti ali želja po zabavi. Mati pogosto ni več »vzorna gospodinja«, ki vlada

doma, med tem ko mora mož v »sovražno življenje«. Davno že je napredujoči razvoj potegnil tudi žene, celo otroke v »sovražno življenje«. Število v poklicu se udeležujočih žena stalno narašča. In navadno so to žene, ki imajo veliko otrok, ki jih pomanjkanje sili v pridobitno delo. Tako ostajajo otroci prav pogosto z delom ali brez dela sami doma v stanovanju, v katerem ni staršev. Če so starejši, tekajo, sami sebi prepuščeni na ulico, kjer so izpostavljeni vsem telesnim in duševnim nevarnostim ulice. Le nekaj otrok je po zavetiščih, kjer jih pa večinoma vzgajajo v duhu preteklosti. Manjši pa so izročeni po večini nazadnjaškim vrtcem, navadno pa sosedam, ki imajo dovolj otrok in dela, ali so pri starih starših, ki so zaverovani v preteklost, ali pa so izročeni v varstvo potrebnim starejšim otrokom. (Spomnimo se primera šestletne deklice, ki smo jo omenili v prvem poglavju.) Po Rühleju so leta 1914 v Nemčiji cenili število malih otrok, ki so bili brez mater, na dva in pol milijona. (Op. prev. Koliko bi jih našli danes?) Med njimi je bilo pol milijona takih, ki so bili popolnoma brez nadzorstva. Tako se dogaja, da so ti mali proletarci pogosto izpostavljeni nesrečam, o čemer dovolj žalostno poročajo statistike.

Kdaj se torej v proletarskih družinah, kjer so zaposleni oče, mati in starejši otroci družina shaja?

Včasih na nekaj dni — če ne minejo tedni. In v taki družini naj bi se razvila zavest za skupnost? Alfred Adler pravi o Dostojevskem, »da je dognal pojem slučajnostne družine, kjer živi vsak posameznik popolnoma zase in ki neguje v otrocih nagnjenje k nadaljni osamelosti, k samoljubju. Če je kje moči najti to družino, potem jo lahko najdemo v proletariatu, kjer tira pomanjkanje moža, ženo in otroke na delo. Tako usahne v milijonih proletarskih otrok čustvo skupnosti, tako uspeva v milijonih proletarskih otrok prizadevanje po samoljubju.«

Prištevati moramo še večne razprtije v teh »slučajnostnih družinah«. Rastoče število ločitev tudi med drugim to dokazuje. Kaj vse prinašajo take zakonske katastrofe duševnemu razvoju otrok, je vsakomur jasno. Nezaupanje, zagrenjenost, hujskanje, pretvarjanje, sovraštvo — to je le nekaj nujnih spremljevalcev otroških duš v takih ponesrečenih zakonih. Ravno proletarci čutijo — morda to ni prenapačno — odpor pred sodišči in uradi. Dalje so ločitev navadno draga zadeva. Nesporazumljenja torej navadno ne vodijo k ločitvi, marveč le-to za letom zagrenjujejo in razdirajo vsakdanje življenje.

(Dalje prihodnjič.)

Potreba zdravstvene zaščite mladostne delavke.

Zdravniki smatrajo mladostno dobo za ugodni čas, ko se lahko popravi ono, kar je bilo zamujeno v otroških letih. To pa, kar se opusti v mladostni dobi, se ne more izboljšati nikoli več. Po tem lahko sodimo, koliki duševni in telesni preobremenitvi je izpostavljeno doraščajoče dekle, ki mora pohajati v tovarno že od 15. ali 16. leta zato, da olajša staršem preskrbo. Žalibog čujemo vedno le o takih mladih delavkah, ki žrtvujejo čas in denar zabavi in nečimernosti, ne pa tudi o onih, ki dajo ves zaslužek domov in morajo zvečer in ob prostem času še opravljati vsakovrstno domače delo. In vendar je teh večina.

Kljub zaščitni zakonodaji so mladostne delavke in delavci, ne glede na specijelni način dela in z njim združene nevarnosti, ovirani v svojem telesnem razvoju že vsled 8—10-urnega delovnega časa, zgodnjega začetka dela ali poznega svršetka, vsled dolge poti, ki jo imajo mnogokrat v tovarno in vsled tega, ker imajo premalo dopusta.

V bistvu je tragično, da mora postati kdo v naši družbi šele »potreben«, da se zanj zanimamo in mu pomagamo.

Bolj gospodarsko bi bilo, ako bi smatrali zdravje za prvo dolžnost in bi šele potem premišljevali, kako naj pomagamo onim, ki so zboleli kljub dobri zdravstveni politiki. Na ta način bi s preprečevalnim principom državno skrbstvo ukinjali, namesto da bi ga bilo treba ustvarjati. To bi ne bil le socialen, temveč mnogo socialnejši cilj.

Organizacija hišnih poslov.

Hišni ali gospodinjski posli.

Za hišne in gospodinjske posle je izdala deželna vlada za Slovenijo pod št. 224 z dne 18. junija 1921 posebno naredbo, s katero so uredili službeno razmerje hišnih ali gospodinjskih poslov v Sloveniji in velja ta naredba še sedaj za ozemlje cele Dravske banovine.

a) Kdo so hišni ali gospodinjski posli?

Hišni ali gospodinjski posli so one osebe, ki opravljajo gospodinjska dela proti plačilu v gospodinjstvu gospodarja ali gospodinje in so sprejete v družino. K takim poslom prištevamo kuharice, sobarice, pestunje, dojilje, deklet. Če pa so take osebe redno zaposlene tudi v obrtnem ali poljedelskem obratu gospodarja, ne velja zanje ta naredba.

b) Počitek in dopust hišnih poslov.

Naredba za hišne posle je uvedla novost, da mora dobiti posel vsako drugo nedeljo in vsaki drugi praznik za oddih in razvedrilo prost popoldan najmanj 5 ur, po dveletnem službovanju brez presledka pa ima posel pravico dopusta 1 tedna. Za čas dopusta mora dobiti posel poleg cele plače še tudi doklado za hrano v višini polmesečne plače v gotovini, katero mora gospodar (oziroma gospo-

dinja) odšteti poslu ob nastopu dopusta.

c) Zavarovanje poslov za bolezen.

Temeljem zakona o zavarovanju delavcev št. 329 z dne 17. novembra 1921 morajo biti hišni ali gospodinjski posli zavarovani zoper bolezen pri Okrožnemu uradu za zavarovanje delavcev.

č) Poselska odpravnina.

Daljno zanimivo novost je uvedla naredba za hišne posle s §-om 20, ki določa, da mora biti hišni posel po nepretrganem 10-letnem službovanju odpravnino v znesku četrte letne plače v gotovini. Z vsakim nadaljnjim polnim službenim letom pa naraste ta odpravnina za 5% vsakokratne letne plače, dokler se ne izenači z njo. To pravico odpravnine pa posel izgubi, če je lahko gospodar službo odpovedal iz tehtnih razlogov, n. pr. če posel zakrivi tatvino, poneverbo, prevaro ali drugo kaznjivo dejanje, se uda pijančevanju, očitnemu nramnemu življenju, občutno žali gospodarja ali rodbino, zanemarja osebno snago in podobno.

d) Veljavnost občega državlanskega zakonika za posle.

Ostalih podrobnih določil te naredbe se tukaj ne more navajati. Ima jih vsak uslužbenec v »Poselski knjižici«, katero mora imeti v vsaki službi.

e) Pristojnost za razsojanje poselskih zadev.

Važno je opozoriti, da se morajo obrniti posli radi sporov, ki nastanejo iz njih službenega razmerja, najprej na pristojni občinski posredovalni urad, da se poskusi poravnava. Takšna poravnava ima veljavnost sodnih poravnav. Šele po neuspeli poravnavi lahko stranki uveljavita svoje zahteve pred rednim sodiščem. Tožbi je treba priložiti potrdilo, občine, da je bil poizkus poravnave brezuspešen.

Posel pa lahko toži pri sodišču, v katerega okolišju ravno službuje.

(Po dr. Reismanovi knjižici »Delovno pravo«.)

Iz podružnic.

Jesenice.

Podporna akcija za rudarje.

Jeseniški kovinar je bil oni, ki je prvi uvidel to strašno gladovno umiranje v revirjih in zaklical: pomagajmo jim. Dasi sami v mezdni borbi, dasi samim grozijo redukcije, dasi pravijo gospodje, če jih reduciramo, jim dajemo podporo v bratovski skladnici, je jeseniški kovinar dal prvi iz svojega brezposelnega sklada, katerega še danes amortizira po Din 10.— mesečno, rudarjem Din 15.000.— In ko je to dalo pobudo Stro-

kovni komisiji, da je tudi ona začela zbirati v vseh svojih organizacijah in članih dimarske prispevke na bloke za rudarje, je prejel naš kovinar prvo pošiljko teh blokov in jo dal martinarjem, je sam ta obrat vrغل 1.500.—, je pisal še za bloke, pa so prišli in bili tudi takoj prodani, telefonira še po bloke in še nakaže iz brezposelnega sklada po bratovski skladnici ponovnih 10.000.—, skupaj Din 25.000.— brez blokov, niti en meščanski list ne ve in ne prizna te akcije, kljub temu, da je razgibala vse druge, vztrajno molči, vredno zapomniti, pač pa piše: Sokol je dal za Sokole-rudarje Din 5.000.— itd.

Sodrugri rudarji! Ne pišemo tega zato, da bi Vam kaj očitali, daleč stran smo od tega, pišemo zato, da osvežimo spomin sebi, in Vam... da se ne pozabi, da se poznamo in, da ko se razmere ustalijo, da se zopet najdemo.

To sodrugri rudarji, je naš namen, ko boste premagali tudi to Kalvarijo, takrat se spomnite na zgoraj navedena dejstva in po delih nas boste... in se bomo... sodili.

Tako so zapisali jeseniški kovinarji. Me žene pa še pristavljamo: Vemo, da še živijo priče, od časa pred preteklimi desetletji, takrat so žene trboveljskih rudarjev tudi stale pred rovi, so v tropu korakale proti Celju ali niso klonile. Priborile so s svojimi sodrugri boljši položaj sebi in družini.

Ko pa so postale brezbrizne, zanemarile organizacijo — tako tudi premnogi sodrugri — so začele kloniti, njihov in njih družin položaj se je iz dneva v dan slabšal.

Naše jeseniške žene je bodril spomin trboveljskih sodružic pred desetletji, kako so takrat vztrajale.

In tudi naše žene so vztrajale 15. marca lanskega leta. Videle pa smo tudi že 15. marca 1932 žalosten položaj trboveljskih so-trpink in tudi to nas je spodbujalo vztrajati.

Zbudile pa so se trpinke Trbovelj in zahtevale Dela in Kruha.

Tudi me smo se priključile podporni akciji, ali povedati moramo tako glasno, da se bo slišalo na vsa merodajna mesta. Podpore so trenutne, miloščine ponižujejo zdravega in delavoljnega človeka, zato je skrajni čas, da merodajni faktorji z resnostjo delajo za ureditev delavskega položaja. Vsem dela in zaslužka za človeka vredno življenje! Mi pa vsi na straži za svoje pravice in boljšo bodočnost naših v mukah in skrbi rojenih otrok.

Pozdravljamo sotrpinke iz Trbovelj v njih borbi, tudi me jih hočemo podpirati posebno še moralno.

Draže sodružice, tudi me moramo biti na straži, ker tudi pri nas se je že napovedala redukcija 40 delavcem, katere se je zaenkrat ublažila, ali za koliko časa??? Sliši se, da bi imelo priti: da se odpove 200 delavcem. Žene, matere, sestre, neveste, treba je misliti, kam z brezposelnimi? Silijo nas roditi otroke in ti otroci naj gladu poginejo, ako njih oče nima dela. Uboga mati je vzredila sina, hčer do 20. leta, sin je odslužil svoj vojaški rok, sedaj je brezposeln, s čim naj ga še nadalje preživlja uboga mati — vdova?

In naši starčki — rentniki, ali naj poginejo v obupu s to mnogo prepričlo pokojnino? Sin, hči, vnuk, zet, kdo naj jim pomaga, ako so sami brez dela in s tem brez jela. Čeprav je življenjskih potrebščin v izobilju — so nedosegljive za nemaniče.

Torej še enkrat, pozdravljene sodružice črnih rogov — ramo ob ramo, roko v roki se borimo za človeka vredno življenje!

Zahvala.

Podpisana Ana Mikelj se »Zvezi delavskih žen in deklet«, podružnica Jesenice, Ja-

vornik najlepše zahvaljujem za nakazano mi podporo iz podpornega fonda Din 100.— ob smrti mojega moža.

Ana Mikelj.

Zahvala.

Podpisana Bincaj Anica se najiskrenejše zahvaljujem »Zvezi delavskih žen in deklet« za poklonjeno mi podporo Din 50.— v času daljše bolezni mojega moža.

Slov. Javornik, 28. junija 1933.

Bincaj Anica.

Ptuj.

Nekoliko o občnem zboru naše podružnice, ki se je vršil dne 24. junija t. l. Te ga se je udeležila kot zastopnica centrale s. Brezarjeva, ki je na najprej vršečem se javnem zborovanju poročala o akciji za ureditev porodov, ter predložila spomenico, ki je bila soglasno sprejeta.

Potek občnega zbora sam nas pa ni v celoti zadovoljil, kajti na žalost so še vedno vmes članice, koje s svojim nastopom dokazujejo, da še niso zrele za organizacijo.

Kakor ne gre odrekati dela in požrtvovalnosti članicam starega odbora, tako je želeli, da se novi odbor z vneto loti dela, ki ga ima dovolj v svojem področju. Zato naj one članice, ki niso ponovno bile izvoljene v odbor ne bodo užaljene, kajti na prihodnjem občnem zboru se bo že videlo, kdo vse dela v interesu društva.

Na zadnji seji novega odbora se je razpravljalo o bodočem delu. Govorili smo o tečajih za nemški in esperantski jezik, o tečaju za ročno delo, začele bi z pevskimi vajami in prirediti je potrebno Higijenski teden, to pa le takrat, ako dobimo zagotovilo vseh članic, da nas bodo podprle in z vneto sodelovale.

Zato vse članice ponovno prijazno obveščamo, da se redno udeležujejo mesečnih sestankov, takrat da poravnajo članarino, kajti list tudi stane denar in kjer ni posebnih fondov na razpolago, morajo člani oz. članice v dokaz zavednosti strnjeno pokazati, da skupni »MI« doseže vse. Zato učimo in izobražujemo se.

Izvolil se je sledeči novi odbor: Predsednica Podlaha Ana, tajnica Domanjko Rezi, podpredsednica Delpin Lidija, namestnica Zupančič Antonija, blagajničarka Weissenstein Justa, namestnica Kukovec Mici, odbornica Simončič Pepca. Za nadzorstvo Kuntara Zofij in Bruncič Marija.

Odbor se je nadel nalogo, da bo delovanje podružnice v Ptuj ojačal v dobrobit vsega našega ženskega pokreta.

Prihodnji sestanek 7. avgusta ob 20. uri.

Podlaha Ana.

Iz Zagorja.

Zvede smo v Zagorju, kako težko zdržujejo ženske stražo pred vhodi v rove v Trbovljah. Odločile smo se, da jim gremo na pomoč. Šle smo v ponedeljek 3. t. m. ob 3. uri zjutraj. Zbralo se nas je okrog 120. Dospele smo v Trbovlje nekaj po 4. uri. S solznimi očmi so nas sprejele in se nam zahvalile za pomoč. Bile smo tam do 2. ure popoldne. Trboveljske sodružice so nam preskrbele kosilo pri trboveljskih mesarjih in trgovcih, ki jim gredo prav lepo na roko. (Pač vedo, da brez delavskega zaslužka tudi trgovci nima obstoja. Op. ur.). Bil je najlepši red in disciplina med ženami, samo to se je zahtevalo: »Vsi delati ali pa nobeden, ker smo vsi lačni!« Potem smo bile tudi pri ravnanju, kjer je bil ravno s. Strgar. Ko so stopile predenji Trboveljčanke in tri Zagorjank, jim je obljubil pomoč. V Trbovljah so že dobili, Zagorju pa zadostuje samo obljuba.

Ko smo odhajale iz Trbovelj, so nas žene spremile in nas povabile za 5. t. m. na shod. Da naj pridemo kolikor nas more in brez mož. Tako smo tudi storile, šle smo čez hribe poraznih potih, kjer so nas ustavili orožniki. Rekli so, da ne smemo naprej, ker je shod prepovedan. A ženske so le hotele naprej, a orožniki niso dovolili. Orožniki so postopali dokaj dostojno z ženskami. Vsaj g. komandirju ni kaj očitati. Začul mi.

Ko je pa bila komisija v Zagorju, je stopila prednjo žena, ki ima 12-člansko rodino in komisiji potožila svoje vso bedo, se je neki gospod izrazil: Družba (TPD. namreč, op. ur.) vzame v službo samo delavca, ne pa celo družino. Za družino ona ne odgovarja. (Treba si je to zapomniti. Op. ur.). Potem naj pa še rodimo otroke, ko družina ni nič!

Razno.

Ženski protidraginski shod v Ljubljani.

Zveza gospodinj v Ljubljani, odsek Splošnega ženskega društva, je sklicala protidraginski shod dne 3. t. m. v dvorano Delavske zbornice. Shoda se je udeležilo lepo število žen. Otvorila in vodila je shod dvorna dama gosp. Franja Tavčarjeva. Predsednica sveže gospodinj gosp. dr. Kraigherjeva je v svojem stvarnem govoru utemeljevala potrebo, da se zlasti žene-gospodinj dvignejo proti brezvestni spekulaciji z življenjskimi potrebščinami. Zlasti proti previsokim cenam sladkorja. Podala je račun gospodinjstva z mesečnim dohodkom 2000 Din.

Gosp. Likarjeva je prečitala spomenico o razmerah na sladkornem trgu. Gosp. Derganc, ravnatelj mestnega tržnega nadzorstva, je v imenu mestnega načelstva odobral val to akcijo in obljubil vso podporo tržnega nadzorstva.

K besedi se je javila tudi s. Brezar v imenu navzočih delavskih žen ter izjavila, da se delavske žene strinjajo z akcijo za pocenitev sladkorja. Povdarila je pa, konzum sladkorja ni padel toliko zaradi zvišanja cen, kakor je to rekla predgovornica, nego da je padel konzum vseh življenjskih potrebščin zaradi do skrajnosti padle kupne moči konzumenta. Le malo je danes rodbin, ki so tako srečne, da bi imele 2000 Din mesečnih dohodkov. Naši rudarji ter tudi vse ostalo delavstvo bi se ob takem dohodku štelo med gospode kapitaliste. Dalje je razgalila bedo in obup, ki se vrši ob pomanjkanju najnujnejše prehrane in povdarila skrb gospodinj, kako nadomestiti n. pr. rjuhe, ki se že zadnje trgajo na posteljah, ravno tako ostalo perilo.

Izrazila je mnenje, da je edina možnost, vrniti ljudstvu blagostanje v tem, da kr. vlada ukrene potrebno, da se vrne domov denar, ki so ga gotovi ljudje znosili v inozemstvo in tam plačujejo zanj celo ležarino. Ta denar naj se izroči prometu, da podjetja začno zopet obratovati. Ako bi delavstvo zaslužilo, bo kmalu kupilo sladkor, katerega je še od lanske produkcije 1500 vagonov v zalogi, da ga ne bo treba zmetati v Donavo, kakor je povedala predgovornica, ravno tako ne bo treba sežgati ostalega blaga, ki je v skladiščih.

Konstatirala je, da odobravanje, ki spremlja njena izvajanja, priča, da zborovalke same čutijo vso pezo današnjih razmer ter da gotovo razumejo delavstvo, kadar terja svoje pravice. Saj delavstvo ne zahteva drugega kakor možnost življenja.

Predsednica gospa F. Tavčarjeva je dala na glasovanje spomenico za pocenitev

sladkorja, ki je bila sprejeta, vendar so zborovalke protestirale, ker predsednica ni sprejela dodatka delavskih žen k resoluciji.

Dodatek je zahteval, da se stori vse, da se v gorenjem zmislu vrne denar v države ter z njim poživí razvoj gospodarstva.

Tudi me zahtevamo!

Katoliške žene so priredile v nedeljo, dne 11. t. m. protizborovanje proti zborovanjem, ki se vršijo za dovolitev raznih indikacij pri odpravi telesnega plodu. Sprejele so resolucijo, ki samo zahteva in postavlja za najvažnejšo zahtevo, »da državni zakon štiti vsako, tudi nerojeno življenje« in zahteva tudi »naj se zakonito kaznuje vsaka propaganda za zločin zoper nerojeno življenje«. In utemeljitev tega pa najdemo morda v govoru univ. prof. dr. Ujčiča, ki je izjavil m. dr.: »Drug hud zločin je oni, ki ogroža življenje plodu v materinem telesu, in sicer zato, ker je to že živo človeško bitje, ima neumrljivo dušo in je poklicano, da pride v nebesa.« Me tudi zahtevamo in naša glavna in temeljna zahteva je: **Zahtevamo kruha!** Šele iz neizpolnjevanja te zahteve izvirajo vse ostale naše zahteve, in med njimi so: Zahtevamo življenja za človeka, ki je stal narodno gospodarstvo že veliko desetletij in ki je že sposoben, da ustvarja dobrine. Zahtevamo kazni za vsakogar, ki ima sam polno mizo, a obenem brez usmiljenja doni na ceste desetine, stotine in tisoče družinskih očetov, ki morajo potem z ženami in otroci, rojenimi in nerojenimi, stradati in hirati, ter polagoma odmirati! Zahtevamo najstrožjo kazni za one, ki si z zlatom in srebrom polnijo zakladnice, obenem pa mirno pustijo milijone že rojenih ljudi, ki menda tudi niso brez vsake vrednosti, da podležejo jetiki, raku in lakoti, ker nimajo ob vsem sijaju ustanov in mosameznikov ničesar ne za usta ne za telo! Zahtevamo najstrožje kazni za one, ki kljub božji zapovedi »rodite in množite se«, te zapovedi ne izpolnjujejo in — dasi bi materijalno in fizično mogli — ne skrbijo za ohranitev po božjem liku ustvarjenega človeškega rodu, nego — brez da bi dali dober in pošten vzgled — silijo in naganjajo samo druge k množenju, ne glede na trpljenje in pomanjkanje že živečih ljudi, ki nastane zaradi tega! Zahtevamo, da se da onemu človeku, ki je rojen, tudi možnost za življenje, in to za človeka vredno in spoštevno življenje, kajti drugače vse skupaj ni nič drugega kakor rojstvo in smrt, krst in pokop, za kar imajo tudi neki sloji interes! Zahtevamo, da človeško življenje ne postane — če izhajamo iz teh sled — njih predpostavka — kšest! In še enkrat zahtevamo predvsem kruha! S tem bo pa rešeno vse.

S—s.

Z občnega zbora »Protituberkulozne lige«.

11. junija se je vršil občni zbor Protituberkulozne lige v Ljubljani. Iz poročil, ki so jih podali gospodje, ki so se posvetili človekoljubnemu delu za odvrnitev te ljudske kuge od našega naroda, posnemamo sledeče: Tuberkuloza je, smemo reči, jugoslovanska bolezen.

Razširjena je zelo med šolsko mladino in celo med vojaštvom tako, da ko vojaki odslužijo vojni rok, okužujejo z njo svoje družine.

ZA CANKARJEVO DRUŽBO

prispevajte že sedaj tedensko po 50 para, ali mesečno po 2-50, da boste imeli do septembra ali oktobra članarino Din 20— polno vplačano in s tem pravico do štirih lepih knjig. Ne odlašajte, temveč delajte in ustvarjajte!

Procentualno se deli na sloje našega prebivalstva tako: 48 odst. je odpade na delavstvo, 40 odst. na kmetijsko prebivalstvo in 10 na intelektualne sloje.

Vendar je tuberkuloza ozdravljiva bolezen, seveda pod pogojem, da se jo začne pravočasno lečiti.

G. dr. Matko, docent na internem oddelku mariborske bolnice, je obširno orisal nehygienične razmere, v katerih naše ljudstvo živi, ki tvori glavno leglo te zavratne bolezni. V izvlečku naj bodo tu podana priporočila in zahteve, ki naj služijo za ozdravljenje in preprečenje tuberkuloze pri nas, ki jih je v svojem izčrpnem referatu podal g. dr. Matko ter predložil občnemu zboru tudi tozadevno resolucijo.

Glavna sredstva za lečenje tuberkuloze so: Mir, hrana, zrak. Treba je urediti socialne razmere tako, da bo vladalo blagostanje v družinah. Sanatoriji naj bodo dostopni vsem slojem, ne samo bogatašem (milijonarjem). Za rekonvalescente po odpustu iz zdravilišč je treba ustanoviti invalidno zavarovanje, za neozdravljivo bolne pa izolirnice in hiralnice. Ker so zdravilišča in bolnice prezadolžena, naj se te dolgove uredi skupno s kmečskimi dolgovi.

K sanaciji in vzdrževanju zdravilišča Golnik naj prispevajo tudi druge banovine, zlasti one, ki nimajo lastnih takih zdravilišč.

Skrbi naj se tudi za počitniške kolonije.

Posebno paznjo je treba posvečati preventorju (preprečenju obolenja). Zakonitim potom je treba primorati babice, da prijavijo vsak slučaj suma tuberkuloze pri materi novorojenčka.

G. dr. Matko je pozval gg. zdravnike, da se posvetijo proučevanju cepiva zoper tuberkulozo.

K protituberkulozni borbi je treba pritegniti vse sloje.

Pozivamo naše čitateljice in članice Z. d. ž. i. d., da pridno posečajo zdravstvena predavanja, oz. da

jih v svojih krajih prireajo in se po slišnem kolikor le mogoče ravnajo, da tako tudi delavske žene podpremo delo onih, ki se trudijo za odvratev te zavratne bolezni od nas.

Tako živimo me!

Pod tem naslovom je ugotovil ženski referat dunajske zbornice za delavce in namščence v izvrstni razpravi, kako delavske žene v Avstriji delajo, koliko zaslužijo, kako stanujejo in kako se odigrava njih dela, skrbi in težko tako polno življenje. Sodružica dr. Käthe Leichter, ki je voditeljica tega referata, je izvršila zaslužno in izredno važno delo, kajti nihče ne more številke zatajiti, še manj pa more zatajiti kdo dognanja, ki so bila ugotovljena s pomočjo razposlanih vprašalnih pol in s pomočjo ustmenega izpraševanja prizadetih delavk. Žal se tu ne moremo baviti s številnimi zanimivimi in zanimivimi izsledki bogatimi izvajani in podrobnostmi knjige in priporočamo, da bi si jo nabavile vse naše važnejše knjižnice in organizacije, da bi nje izsledki postali znani in upoštevani tudi pri nas. Vendar pa bomo iz te knjige posneli eno poglavje, ki je važno za vse naše žene in gospodinje in potrebno bi bilo, da bi se tega poglavja zavlele prav vse do zadnje. To poglavje nosi naziv

Dolgovji in odplačevanje na obroke,

in tu ga bomo v prevodu objavili v celoti. V tem poglavju čitamo m. dr.:

»Tedenski zaslužek delavke smo že spoznali. Če odštejemo odtegljaje, tedaj prinese delavka, o kateri v naši razpravi govorimo, na izplačilni dan domov povprečno 30 šilingov, veliko česče manj, le redko več.

Ta nizki dohodek v obliki mezde je pri več kakor polovici delavk obremenjen z dolgovji in odplačili obrokev. Samo 47 odstotkov naših delavk je prostih od dolgov. 53 odstotkov delavk pa je zmanjšalo svoj pičel zaslužek z dolgovji in z odplačili obrokev, večina delavk z obema. Če se bo gospodinjstvo šele osnovalo ali pa če gospodinjstva zaradi brezposelnosti več družinskih članov ni ali s prejetim zaslužkom sploh ni mogoče imeti, se vrše nabave potrebnih stvari večinoma samo z odplačevanjem na obroke, jemljejo se predujmi, napravljajo se dolgovji pri nakupu življenjskih potrebščin ali pa se zastavljajo gospodinske stvari oz. oprema. K skrbstvu za vodstvo gospodinjstva pride za delavko še skrb za pravočasno odplačila, strah, da zapadejo že vplačani obroki, upniki opominjajo, trgovci z živilijskimi potrebščinami ne morejo pa nič več zapisovati. In treba je z zaslužkom računati še bolj mrzlično ter kako naj se vodi domače gospodinjstvo s to mezdo, ki je zmanjšana za obroke.

43.5% gospodinjstev mora odplačevati dolgove, skoro prav toliko gospodinjstev mora odplačevati obroke, večina pa oboje. Poročene delavke so bolj zadolžene kakor pa samske. Od poročenih delavk jih je 49.7% zadolženih. 47.7% pa jih mora odplačevati obroke; od samskih delavk pa ima 35.2% dolgov. 37.1% pa odplačevani na obroke. Močnejša obremenitev poročenih delavk je razvidna spet tudi tukaj. Delavka, ki živi v gospodinjstvu s starši ali pa, ki živi sama, se vendar lahko preživlja s svojimi dohodki boljše kakor pa ona, ki ji ni treba vzdrževati le samo sebe, nego še vso rodbino. Iz teh poročil točno vidimo, kako so dolgovji

in kupčije na obroke razširjeni v delavskih krogih. Vendar hude zadolžitve ne najdemo samo v delavskih slojih prebivalstva, marveč lahko uvidimo, da tudi uradniki in namščenci zelo trpijo pod zadolženjem in pod kreditnim gospodarstvom. Leta 1928. je bila izvedena statistična preiskava v teh krogih in pri tem je bilo ugotovljeno, da je preza-dolžitve uradništva v Avstriji dosegla 100 milijonov šilingov (do 1 milijarde dinarjev). Kako zelo se ljudi pri tem kreditnem gospodarstvu izkorišča, lahko pač najbolj potrdijo te številke:

Neki uradnik se je za ureditev lastnega gospodinjstva izposodil 3000 šilingov, izplačali so mu jih pa samo 2700 šilingov, 300 šilingov je bilo pridržanih za prvotne stroške (kolke, provizije itd.). Uradnik je potem odplačal v petdesetih mesecih 4300 šilingov, bil pa je po izkazih doposlanega mu obračuna dolžan še 1800 šilingov.

Ta znesek je plačal potem takoj; in tako je prejel ta uradnik za nominalno posojilo v znesku 3000 šilingov samo 2700 šilingov, a odplačal je pa zanje celih 6100 šilingov. Od teh 6100 šilingov je treba odšteti okroglo 900 šilingov, ki jih je posojilodajalec plačal v tem času za zapadle zavarovalne premije, vendar še ostane 2500 šilingov za obresti in stranske stroške ter pristojbine, kar znači preko 20 odstotkov letne obremenitve za obresti in stranske stroške! Pa tudi pri majhnih nakupih strašno izkoriščajo ljudi. Tako so posodili nekim delavkam blaga za 5 šilingov. Trgovci je napravil ovadbo, ko delavke te majhne vsote niso mogle plačati, in potem so morale žene plačati celih 55 šilingov, ker so morale plačati tudi še odvetniške stroške za obtožbo. V nekem kraju v Čehoslovski je neki trgovec bankrotiral. Vse njegove terjatve so prišle v konkurzno maso in zneski so bili brezobzirno sodnijsko izterjani. Dolžniki so morali poleg tega nositi še vse odvetniške in sodne stroške. Mnogo družin je bilo zarubljenih in morale so oddati svoje zadnje premoženje. Kakor je že res težko pri današnjih pičlih dohodkih izhajati brez dolgov, tako važno je vendar, da mi vsi spoznamo: Dolgovji niso nikakršna pomoč, oni pomnožijo samo pomanjkanje in skrb. Iz preiskave vidimo tudi, da 47% delavk nima nikakršnih dolgov, dasi te nimajo nikakršnih večjih dohodkov kakor pa one, ki napravljajo dolgove. Teh 47 odstotkov delavk je dokaz, da je tudi brez dolgov mogoče gospodariti.

Najkvarnejša uredba današnjega gospodarskega reda je to, da ta red človeka, ki ima premalo denarja, nekako premami z mislijo, da si je mogoče gospodarsko pomagati, če se dela dolgov. Dolgovji niso samo ena posebna oblika izkoriščanja konsumentov, kakor to prikazuje uradnikov primer, nego tudi poostrenje gospodarske krize, kakor je to dan za dnem jasnejše razvidno iz vsega razvoja današnje gospodarske krize. Če hočemo izboljšati slabe razmere, v katerih dandanes živi delavski razred, potem moramo odpraviti tudi kvaren kreditni sistem, ki je nekak bistveni znak današnjega kapitalističnega družabnega in gospodarskega reda. Zaradi tega se delavstvo in zlasti zadruge tudi bore za plačevanje v gotovini in proti prodaji na up ter obročnemu kupovanju sploh.

Prir. H. K.

Tiskovni sklad.

Za Tiskovni sklad so dale sledeče: Šober Ivanka, Zagorje, Din 1.—, Kopitar Ferizija, Zagorje, Din 1.—, Skupaj Din 2.—.